Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка

Природничо-географічний факультет

Кафедра загальної та регіональної географії

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан природничо-географічного факультету
_____Л.П. Міронець
«_1_» _____вересня_____ 2022 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Фізична географія материків та океанів

галузь знань: 10 Природничі науки
спеціальність: 106 Географія
освітньо-професійна програма: Географія
мова навчання: українська

Погоджено науково-методичною комісією природничо-географічного факультету
«_30_» _____серпня____ 2022 р.
Голова _____
(Міронець Л.П., к.пед.н, доцент)

Суми – 2022

Розробник: Данильченко Олена Сергіївна кандидат географічних наук, старший викладач кафедри загальної та регіональної географії

Робоча програма розглянута на засіданні кафедри загальної та регіональної географії

Протокол № 1 від 29 серпня 2022 року.

Завідувач кафедри
загальної та регіональної географії  Корнус О. Г., к.г.н., доцент

1. Опис навчальної дисципліни

<table>
<tr><td rowspan="2">Найменування показників</td><td rowspan="2">Освітній ступінь</td><td colspan="3">Характеристика навчальної дисципліни</td></tr>
<tr><td colspan="3">денна форма навчання</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Кількість кредитів – 11</td><td rowspan="13">бакалавр</td><td colspan="3">Обов’язкова</td></tr>
<tr><td colspan="3">Рік підготовки:</td></tr>
<tr><td rowspan="12">Загальна кількість годин - 330</td><td colspan="2">3-й</td><td>4-й</td></tr>
<tr><td colspan="3">Семестр</td></tr>
<tr><td>5-й</td><td>6-й</td><td>7-й</td></tr>
<tr><td colspan="3">Лекції</td></tr>
<tr><td>26 год.</td><td>18 год.</td><td>20 год.</td></tr>
<tr><td colspan="3">Практичні, семінарські</td></tr>
<tr><td>24 год.</td><td>18 год.</td><td>22 год.</td></tr>
<tr><td colspan="3">Лабораторні</td></tr>
<tr><td>-</td><td>-</td><td>-</td></tr>
<tr><td colspan="3">Самостійна робота</td></tr>
<tr><td>83 год.</td><td>37 год.</td><td>76 год.</td></tr>
<tr><td colspan="3">Консультації:</td></tr>
<tr><td>2 год.</td><td>2 год.</td><td>2 год.</td></tr>
<tr><td colspan="3">Вид контролю:
залік – 6 семестри
іспит – 5, 7 семестр</td></tr>
</table>

2. Мета вивчення навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни «Фізична географія материків та океанів» полягає у вивченні природи окремих фізико-географічних регіонів, на які диференціюється географічна оболонка Землі, та розкритті причинно-наслідкових зв’язків процесів і явищ (загальних географічних закономірностей), які визначають особливості просторової диференціації останньої. Основне завдання – це детальна характеристика природних особливостей кожного материка і океану, а також окремих його регіонів.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні оволодіти наступними **програмними компетентностями**:

ЗК 1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 6. Здатність до проведення досліджень на відповідному рівні.

ЗК 7. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

СК 2. Здатність застосовувати знання і розуміння основних характеристик, процесів, історії і складу природи і суспільства.

СК 5. Здатність аналізувати склад і будову геосфер (у відповідності до спеціалізації) на різних просторово-часових масштабах.

СК 10. Здатність ідентифікувати та класифікувати відомі і реєструвати нові об’єкти у географічній оболонці, їх властивості та притаманні ним процеси.

Методи навчання: Частково-пошуковий, проблемно-пошуковий; інтерактивні (дистанційні освітні технології, презентація); практичні методи навчання (практична робота, розрахунково-графічні роботи).

3. Передумови для вивчення дисципліни

Курс базується на системі знань, отриманих раніше з таких дисциплін, як загальне землезнавство, геоморфологія, гідрологія, географія ґрунтів з основами ландшафтознавства, фізична географія України, історична географія та ін. Вивчення дисципліни передбачає дотримання положень Кодексу академічної доброчесності СумДПУ імені А.С.Макаренка, затвердженого наказом № 420 від 30 вересня 2019 р.

4. Результати навчання за дисципліною

	Програмні результати навчання	Очікувані результати навчання
ПРН 3.	Пояснювати особливості організації географічного простору.	Вміти пояснювати розміщення природних об'єктів в океанах і на материках. Знати та вміти аналізувати загальні географічні закономірності Землі.
ПРН 4.	Аналізувати географічний потенціал території.	Знати та вміти аналізувати природний потенціал території: геолого-геоморфологічні, кліматогідрологічні, ґрунтово-рослинні умови та ресурси океанів, материків чи окремих регіонів.
ПРН 9.	Аналізувати склад і будову природних і соціосфер (у відповідності до спеціалізації) на різних просторово-часових масштабах.	Знати особливості формування материків та океанів, основні етапи розвитку природи, рельєф та корисні копалини. Знати кліматичні умови та кліматичне районування материків та океанів; динаміку поверхневих вод і характеристику водних мас океанів. Знати ґрунтово-рослинний покрив, тваринний світ; структуру природної зональності в межах материків. Вміти встановлювати закономірності в розміщенні основних форм рельєфу та корисних копалин у зв'язку з тектонічною будовою. Вміти визначати закономірності в кліматоутворенні материків, фактори та умови формування типів кліматів. Вміти виявляти закономірності географічної зональності материків, характерні особливості ґрунтово-рослинного покриву, тваринного світу, ступінь антропогенної зміни.
ПРН 14.	Пояснювати просторово-часову диференціацію географічної оболонки на глобальному, регіональному та локальному територіальних рівнях.	Знати послідовність вивчення компонентів природи у загальному огляді материків чи окремих регіонів та особливості фізико-географічного районування материків і океанів, структуру і зміст характеристики регіонів. Вміти визначати вплив фізико-географічного положення океану, материка чи окремих фізико-географічних регіонів на особливості природи. Вміти складати за джерелами географічної інформації комплексну порівняльну характеристику океанів, материків, фізико-географічних країн.

5. Критерії оцінювання результатів навчання

Бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
90-100	виставляється за глибокі знання навчального матеріалу, що міститься в основних і додаткових рекомендованих літературних джерелах, вміння аналізувати явища, які вивчаються, у їх взаємозв'язку і розвитку, чітко, лаконічно, логічно та послідовно відповідати на поставлені питання, вміння застосовувати теоретичні положення при розв'язанні практичних задач; при цьому студент не має утруднень з відповіддю на видозмінені завдання, демонструє володіння різноманітними навичками і прийомами роботи з фізичною картою та іншими тематичними картами світу і окремих регіонів; знає основні риси геологічної будови, рельєфу дна, клімату, органічного світу та фізико-географічного районування Світового океану; визначає фізико-географічне положення материків, основні етапи розвитку природи, рельєф та корисні копалини, кліматичні умови та кліматичне районування материків; характеризує внутрішні води всіх материків, ґрунтовий покрив, тваринний світ і рослинність, а також природні зони, особливості фізико-географічного районування материків; здійснює порівняльну фізико-географічну характеристику океанів та фізико-географічних країн, встановлює закономірності в розміщенні основних форм рельєфу та корисних копалин у зв'язку з тектонічною будовою, порівнює кліматичні особливості окремих територій, пояснює причини відмінностей, аналізує основні схеми висотної поясності, виявляє закономірності географічної зональності материків, характерні особливості ґрунтово-рослинного покриву, тваринного світу, ступінь антропогенної зміни;
82-89	виставляється за міцні знання навчального матеріалу, аргументовані відповіді на поставлені питання, вміння застосовувати теоретичні положення при розв'язанні практичних задач; при цьому студент має незначні утруднень з відповіддю на видозмінені завдання, правильно застосовує теоретичні географічні знання про природу океанів та материків при вирішенні практичних питань і задач, володіє необхідними навичками і прийомами їх виконання; при складанні комплексної порівняльної характеристики фізико-географічних країн, або океанів допускається несуттєвих неточностей;
74-81	виставляється за міцні знання навчального матеріалу, включаючи розрахунки, аргументовані відповіді на поставлені питання, які, однак, містять несуттєві неточності, за вміння застосовувати теоретичні положення при розв'язанні практичних задач; при цьому студент має утруднень з відповіддю на видозмінені завдання; складання комплексної порівняльної характеристики фізико-географічних країн, або океанів викликає у студента деякі утруднення, що також характерні при встановленні закономірності географічної зональності материків та аналізу основні схеми висотної поясності;
64-73	виставляється за посередні знання навчального матеріалу, мало аргументовані відповіді, слабке застосування теоретичних положень при розв'язанні практичних задач; студент має знання лише основного матеріалу про природу океанів та материків, але не засвоїв його деталей; допускає неточності, недостатньо правильні формулювання, порушення послідовності у викладі програмного матеріалу, а також відчуває утруднення при застосуванні правил, методів, принципів, законів у конкретних ситуаціях; допускає помилки у відповіді, але володіє необхідними знаннями для їх подолання під керівництвом викладача;
60-63	виставляється за слабкі знання навчального матеріалу репродуктивного рівня, неточні або мало аргументовані відповіді, з порушенням послідовності його

	викладення за слабке застосування теоретичних положень при розв'язанні практичних задач; студент при складанні комплексної порівняльної характеристики фізико-географічних країн, або океанів допускає грубі помилки; встановлення закономірностей географічної зональності материків та аналіз основної схеми висотної поясності викликає у студента значні утруднення;
35-59	виставляється за незнання значної частини навчального матеріалу, суттєві помилки у відповідях на питання, невміння застосувати теоретичні положення при розв'язанні практичних задач;
1-34	оцінка "незадовільно" з обов'язковим повторним вивченням модуля (навчальної дисципліни) виставляється за незнання значної частини навчального матеріалу, суттєві помилки у відповідях на питання, невміння орієнтуватися при розв'язанні практичних задач, незнання основних фундаментальних положень.

Розподіл балів
Іспит 5 семестр

Поточний контроль																Разом	ПК	Загальна сума
РОЗДІЛ 1								РОЗДІЛ 2										
Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	Т 7	Т 8	Т 9	Т 10	Т 11	Т 12	Т 13	Т 14	Т 15	КР			
Поточний контроль																50	25	100
				5	5	5	5				5	5	5	5	10			
Контроль самостійної роботи																25		
2	2	2	2	2	1	1	2	2	2	2	1	1	1	1				

Залік 6 семестр

Поточний контроль																	Загальна сума
РОЗДІЛ 3							РОЗДІЛ 4										
Т 16	Т 17	Т 18	Т 19	Т 20	Т 21	КР	Т22	Т23	Т24	Т25	Т26	Т27	Т28	Т29	КР		
Поточний контроль																60	100
5	5		5		5	10	5			5		5	5		10		
Контроль самостійної роботи																40	
2	2	4	2	4	2		2	4	4	2	4	2	2	4			

Іспит 7 семестр

Поточний контроль																	Разом	Сума	Підсумковий (екз.)	Загальна сума
РОЗДІЛ 1							РОЗДІЛ 2													
Т 30	Т 31	Т 32	Т 33	Т 34	Т 35	КР	Т 36	Т 37	Т38	Т39	Т40	Т41	Т42	Т43	Т44	КР				
Поточний контроль																	50	75	25	100
3	3	3			3	10	2	2		3	3	3	2		3	10				
Контроль самостійної роботи																				
1	1	1	2	2	1		2	2	4	1	1	1	2	3	1		25			

Згідно Положення «Про порядок визнання результатів навчання у неформальній та/або інформальній освіті у Сумському державному педагогічному університеті імені А.С. Макаренка» від 27.04.2020 р., можливе зарахування результатів навчання з окремої теми/тем, розділу, індивідуального завдання (контрольної роботи) чи дисципліни в цілому, здобутих за цими видами освіти. Обсяг зарахування в годинах/кредитах ECTS визначається згідно переліку компетентностей і результатів навчання, передбачених даною робочою програмою. Зарахування результатів навчання, здобутих у неформальній та/або інформальній освіті, здійснюється у відповідності до пунктів 3.6-3.9 названого Положення.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для іспиту, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90-100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6. Засоби діагностики результатів навчання

Поточний та підсумковий контроль проводяться відповідно до вимог Положення «Про порядок оцінювання знань студентів у Європейській кредитно-трансферній системі (ЄКТС) організації освітнього процесу», затвердженого вченою Радою СумДПУ ім. А.С.Макаренка (протокол №7 від 23.02.2015).

Засобами оцінювання та формами оцінювання є: усне та письмове опитування, тестування, участь у дискусіях, індивідуальне навчально-дослідне завдання, результати виконання практичних та розрахунково-графічних робіт, залік, іспит.

Оцінювання знань, навичок студентів враховує всі види занять, які передбачені програмою навчальної дисципліни. Загальна оцінка з дисципліни складається з поточних оцінок, які студент отримує під час практичних занять, виконання завдань самостійної роботи, контрольних робіт.

7. Програма навчальної дисципліни

7.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

5-й семестр. Африка, Австралія, Антарктида

Розділ 1. Африка

Тема 1. Фізико-географічне положення, розміри, конфігурація Африки. Формування материка і основні етапи розвитку природи. Корисні копалини. Основні риси будови поверхні, типи морфоструктур.

Тема 2. Особливості формування клімату у зв'язку з положенням відносно екватора, впливом рельєфу та океанів. Закономірності розподілу температури та опадів. Кліматичні пояси Африки.

Тема 3. Внутрішні води Африки. Річковий стік і фактори, що його зумовлюють. Озера, їх генетичні типи і закономірності поширення.

Тема 4. Особливості географічного поширення ґрунтового-рослинного покриву. Особливості зональності природи материка. Географічні пояси і зони. Фізико-географічне районування.

Тема 5. Північна Африка: Атласька гірська країна, пустеля Сахара, Суданська країна.

Тема 6. Центральна Африка: Північно-Гвінейська височина, улоговина Конго.

Тема 7. Східна Африка: Ефіопське нагір'я і плато Сомалі, Східно-Африканське плоскогір'я.

Тема 8. Південна Африка: Південно-Африканське плоскогір'я, Капські гори, острів Мадагаскар.

Розділ 2. Австралія, Антарктида

Тема 9. Фізико-географічне положення, розміри, обриси Австралії. Формування материка і основні етапи розвитку його природи. Корисні копалини, типи морфоструктури та морфо скульптури.

Тема 10. Клімат Австралії. Радіаційний режим і циркуляція атмосфери. Характеристика кліматичних сезонів. Кліматичне районування, типи клімату.

Тема 11. Внутрішні води. Система Муррей-Дарлінг. Озера. Підземні води, їх басейни. Проблема водних ресурсів.

Тема 12. Структурні особливості географічної зональності Австралії. Географічні пояси і зони. Фізико-географічне районування.

Тема 13. Західна Австралія: Західно-Австралійське плоскогір'я, Центральна низовина.

Тема 14. Східна Австралія: Східно-Австралійських гірська країна, острів Тасманія.

Тема 15. Антарктида. Фізико-географічне положення. Природні особливості материка. Геологічна будова і рельєф корінного ложа. Льодовий покрив, типи льодовиків. Кліматичні особливості Антарктиди. Органічний світ Антарктиди.

6-й семестр. Північна Америка. Південна Америка

Розділ 3. Південна Америка

Тема 16. Фізико-географічне положення материка Південна Америка. Формування материка і основні етапи розвитку його природи. Головні типи морфоструктур. Корисні копалини.

Тема 17. Особливості формування клімату. Радіаційний режим. Баричні центри, роль пасатної циркуляції. Розподіл температури, тиску, опадів за сезонами. Кліматичне районування. Характеристика кліматичних поясів.

Тема 18. Особливості водної мережі материка. Сумарний стік і його розподіл по материку. Озера. Сучасне зледеніння.

Тема 19. Особливості розподілу і основні типи ґрунтово-рослинного покриву. Структура географічної зональності материка. Географічні пояси і зони.

Тема 20. Фізико-географічне районування. Субконтинент Позаандійський Схід: Рівнина Оріноко, Гвіанське плоскогір'я і низовина, Амазонія, Бразильське плоскогір'я. Внутрішні рівнини. Патагонське плато, Передкордильєри і Пампинські сьєри.

Тема 21. Субконтинент Андійський Захід: Північні Анди, Центральні Анди, Чилійсько-Аргентинські, Південні (Патагонські) Анди.

Розділ 4. Північна Америка

Тема 22. Фізико-географічне положення материка Північна Америка. Формування материка і основні етапи розвитку природи, вплив зледеніння на природні комплекси. Загальні риси будови поверхні. Корисні копалини. Типи морфоструктури та морфоскульптури.

Тема 23. Клімат Північної Америки. Характеристика кліматичних сезонів за окремими елементами. Кліматичне районування. Характеристика кліматичних поясів.

Тема 24. Внутрішні води Північної Америки. Особливості річкової мережі, джерела її живлення, режим стоку. Генетичні типи озер, географічне поширення. Гірське зледеніння. Багаторічна мерзлота.

Тема 25. Особливості розподілу основних типів грутово-рослинного покриву і тварин. Географічні пояси і зони.

Тема 26. Фізико-географічне районування. Американський сектор Арктики: Гренландія, Канадський Арктичний архіпелаг.

Тема 27. Позакордильєрський Схід: Лаврентійська височина і Лабрадор, Центральні рівнини і область Великих озер, Великі рівнини, Берегові низовини, Аппалачі і приаппалацькі райони.

Тема 28. Кордильєрський Захід: Кордильєри Аляски, Кордильєри Канади, Південні Кордильєри, Мексиканське нагір'я.

Тема 29. Центральна Америка: Перешийок, Острови.

7-й семестр. Євразія

Розділ 5. Євразія. Загальний огляд.

Тема 30. Географічне положення Євразії. Геологічна будова Євразії, історія геологічного розвитку, корисні копалини. Плейстоценові зледеніння.

Тема 31. Рельєф Євразії. Зв'язок рельєфу з геологічною будовою.

Тема 32. Клімат Євразії. Кліматична характеристика, кліматичне районування.

Тема 33. Внутрішні води Євразії. Характеристика гідрологічних об’єктів.

Тема 34. Грунтово-рослинний покрив Євразії. Характеристика ґрунтів і рослинного покриву.

Тема 35. Особливості просторової диференціації природи Євразії. Характеристика природних зон. Фізико-географічне районування.

Розділ 6. Євразія. Регіональний огляд.

Тема 36. Північна Європа: Феноскандія, Ісландія, Арктична острівна країна.

Тема 37. Середня Європа: Герцинська Європа (Британські о-ви. Середньоєвропейська рівнина, гори і р-ни Середньої Європи), Альпійська Європа (Альпійська гірська країна, Карпати і Дунайські рівнини).

Тема 38. Східна Європа: Східно-Європейська рівнина, Уральська гірська країна.

Тема 39. Південна Європа (Європейське Середземномор'я): Піренейський півострів, Апеннінський півострів, Балканський півострів.

Тема 40. Північна Азія (Сибір): Арктична острівна Азія, Західно-Сибірська рівнина, Середній Сибір, Північно-Східний Сибір, гори півдня Сибіру (Алтайсько-Саянська гірська країна).

Тема 41. Східна Азія: Камчатсько-Курильська фізико-географічна країна, Амуро-Сахалінська країна, Японські острови, Північно-Східний Китай і п-ів Корея, Східний Китай.

Тема 42. Центральна Азія: Середня Азія (Туранська рівнина, Казахський дрібносопковик), підвищені рівнини Центральної Азії (Гобі, Алашань, Такла-Макан та ін.), гірська Центральна Азія (Паміро-Алтай, Тянь-Шань, Саур і Тар-Багатай, Кунь-Лунь, Хангай, Алтинтаг, Каракорум, Тібет).

Тема 43. Південно-Західна Азія: Кавказ, Передньоазіатське нагір'я (Малоазіатське, Вірменське, Іранське), Месопотамська рівнина, Аравійський півострів, Левант (Азіатське Середземномор'я).

Тема 44. Південна Азія: Гімалаї, Індо-Гангська низовина, п-ів Індостан, Індокитай, Малайський архіпелаг.

7.2. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин					
	Усього	у тому числі				
		Лекції	Практ.	Лабор.	Конс.	Сам.р
5- семестр						
Розділ 1. Африка						
Тема 1. Фізико-географічне положення, розміри, конфігурація Африки. Формування материка і основні етапи розвитку природи. Корисні копалини. Основні риси будови поверхні, типи морфоструктур. (ЗК 1, ЗК 7, СК 2, СК 5, СК 10, ПРН 3, ПРН 4, ПРН 9)	10	2	2		1	5
Тема 2. Особливості формування клімату у зв'язку з положенням відносно екватора, впливом рельєфу та океанів. Закономірності розподілу температури та опадів. Кліматичні пояси Африки. (ЗК 1, ЗК 7, СК 2, СК 5, ПРН 4, ПРН 9)	9	2	2			5
Тема 3. Внутрішні води Африки. Річковий стік і фактори, що його зумовлюють. Озера, їх генетичні типи і закономірності поширення. (ЗК 1, ЗК 7, СК 2, СК 5, СК 10, ПРН 4, ПРН 9)	8	2				6
Тема 4. Особливості географічного поширення ґрунтового-рослинного покриву. Особливості зональності природи материка. Географічні пояси і зони. Фізико-географічне районування (ЗК 1, ЗК 6, ЗК 7, СК 2, СК 5, СК 10, ПРН 4, ПРН 9)	13	2	2			9
Тема 5. Північна Африка: Атласька гірська країна, пустеля Сахара, Суданська країна. (ЗК 2, ЗК 6, СК 2, СК 5, СК 10, ПРН 3, ПРН 14)	8	1	2			5
Тема 6. Центральна Африка: Північно-Гвінейська височина, улоговина Конго. (ЗК 2, ЗК 6, СК 2, СК 5, СК 10, ПРН 3, ПРН 14)	8	1	2			5
Тема 7. Східна Африка: Ефіопське нагір'я і плато Сомалі, Східно-Африканське плоскогір'я. (ЗК 2, ЗК 6, СК 2, СК 5, СК 10, ПРН 3, ПРН 14)	9	2	2			5
Тема 8. Південна Африка: Південно-Африканське плоскогір'я, Капські гори, острів Мадагаскар. (ЗК 2, ЗК 6, СК 2, СК 5, СК 10, ПРН 3, ПРН 14)	9	2	2			5
Розділ 2. Австралія, Антарктида						
Тема 9. Фізико-географічне положення, розміри, обриси Австралії. Формування материка і основні етапи розвитку його природи. Корисні копалини, типи морфоструктури та морфо скульптури. (ЗК 1, СК 2, СК 5, ПРН 3, ПРН 4, ПРН 9)	10	2	2		1	5
Тема 10. Клімат Австралії. Радіаційний режим і циркуляція атмосфери. Характеристика кліматичних сезонів. Кліматичне районування, типи клімату. (ЗК 1, СК 2, СК 5, ПРН 4, ПРН 9)	8	2	1			5
Тема 11. Внутрішні води. Система Муррей-Дарлінг.Озера. Підземні води, їх басейни. Проблема водних ресурсів. (ЗК 1, ЗК 7, СК 2, СК 5, СК 10, ПРН 4, ПРН 9)	6		1			5
Тема 12. Ґрунтово-рослинний покрив материка. Структурні особливості географічної зональності. Географічні пояси і зони. Фізико-географічне районування. (ЗК 1, ЗК 6, СК 2, СК 5, ПРН 4, ПРН 9)	9	2	2			5
Тема 13. Західна Австралія: Західно-Австралійське плоскогір'я, Центральна низовина. (ЗК 2, ЗК 6, СК 2, СК 5, СК 10, ПРН 3, ПРН 14)	9	2	2			5
Тема 14. Східна Австралія: Східно-Австралійських гірська країна,	10	2	2			6

острів Тасманія. (ЗК 2, ЗК 6, СК 2, СК 5, СК 10, ПРН 3, ПРН 14)						
Тема 15. Антарктида. Фізико-географічне положення. Природні особливості материка. Геологічна будова і рельєф корінного ложа. Льодовий покрив, типи льодовиків. Кліматичні особливості Антарктиди. Органічний світ Антарктиди. (ЗК 2, ЗК 6, ЗК 7, СК 2, СК 5, СК 10, ПРН 3, ПРН 4, ПРН 14)	9	2				7
Усього годин	135	26	24		2	83
6- семестр						
Розділ 3. Південна Америка						
Тема 16. Фізико-географічне положення материка Південна Америка. Формування материка і основні етапи розвитку його природи. Головні типи морфоструктур. Корисні копалини. (ЗК 1, СК 2, СК 5, СК 10, ПРН 3, ПРН 4, ПРН 9)	7	2	2			3
Тема 17. Особливості формування клімату. Радіаційний режим. Баричні центри, роль пасатної циркуляції. Розподіл температури, тиску, опадів за сезонами. Кліматичне районування. Характеристика кліматичних поясів. (ЗК 1, ЗК 7, СК 2, СК 5, ПРН 4, ПРН 9)	4	1				3
Тема 18. Особливості водної мережі материка. Сумарний стік і його розподіл по материку. Озера. Сучасне зледеніння. (ЗК 1, ЗК 6, ЗК 7, СК 2, СК 5, СК 10, ПРН 4, ПРН 9)	3					3
Тема 19. Особливості розподілу і основні типи ґрунтово-рослинного покриву. Структура географічної зональності материка. Географічні пояси і зони. (ЗК 1, ЗК 6, СК 2, СК 5, ПРН 4, ПРН 9)	6	1	2			3
Тема 20. Фізико-географічне районування. Субконтинент Позаандійський Схід. (ЗК 2, ЗК 7, СК 2, СК 5, СК 10, ПРН 3, ПРН 14)	7	2	2		1	2
Тема 21. Субконтинент Андійський Захід. (ЗК 2, ЗК 7, СК 2, СК 5, СК 10, ПРН 3, ПРН 14)	6	2	2			2
Розділ 4. Північна Америка						
Тема 22. Фізико-географічне положення материка Північна Америка. Формування материка і основні етапи розвитку природи, вплив зледеніння на природні комплекси. Загальні риси будови поверхні. Корисні копалини. Типи морфоструктури та морфоскульптури. (ЗК 1, ЗК 6, СК 2, СК 5, СК 10, ПРН 3, ПРН 4, ПРН 9)	6	2	2			2
Тема 23. Клімат Північної Америки. Характеристика кліматичних сезонів за окремими елементами. Кліматичне районування. Характеристика кліматичних поясів. (ЗК 1, ЗК 6, СК 2, СК 5, ПРН 4, ПРН 9)	5	1	2			2
Тема 24. Внутрішні води Північної Америки. Особливості річкової мережі, джерела її живлення, режим стоку. Генетичні типи озер, географічне поширення. Гірське зледеніння. Багаторічна мерзлота. (ЗК 1, ЗК 7, СК 2, СК 5, СК 10, ПРН 4, ПРН 9)	5	1				4
Тема 25. Особливості розподілу основних типів грутово-рослинного покриву і тварин. Географічні пояси і зони. (ЗК 1, ЗК 7, СК 2, СК 3, ПРН 4, ПРН 9)	5	2				3
Тема 26. Фізико-географічне районування. Американський сектор Арктики: Гренландія, Канадський Арктичний архіпелаг. (ЗК 2, ЗК 7, СК 2, СК 5, СК 10, ПРН 3, ПРН 14)	7		2		1	4
Тема 27. Позакордильєрський Схід. (ЗК 2, СК 2, СК 5, СК 10, ПРН 3, ПРН 14)	6	2	2			2
Тема 28. Кордильєрський Захід. (ЗК 2, СК 2, СК 5, СК 10, ПРН 3, ПРН 14)	5	1	2			2
Тема 29. Центральна Америка. (ЗК 2, СК 2, СК 5, СК 10, ПРН 3, ПРН 14)	3	1				2
Усього годин	75	18	18		2	37

7-й семестр						
Розділ 5. Євразія. Загальний огляд.						
Тема 30. Географічне положення Євразії. Геологічна будова Євразії, історія геологічного розвитку, корисні копалини. Плейстоценові зледеніння. (ЗК 1, ЗК 6, СК 2, СК 5, СК 10, ПРН 3, ПРН 4, ПРН 9)	10	2	2			6
Тема 31. Рельєф Євразії. Зв'язок рельєфу з геологічною будовою. (ЗК 1, ЗК 6, СК 2, СК 5, СК 10, ПРН 4, ПРН 9)	9	2	2			5
Тема 32. Клімат Євразії. Кліматична характеристика, кліматичне районування. (ЗК 1, ЗК 6, СК 2, СК 5, ПРН 4, ПРН 9)	9	2	2			5
Тема 33. Внутрішні води Євразії. Характеристика гідрологічних об'єктів. (ЗК 1, ЗК 6, СК 2, СК 5, СК 10, ПРН 4, ПРН 9)	7		2		1	4
Тема 34. Ґрунтово-рослинний покрив Євразії. Характеристика ґрунтів і рослинного покриву. (ЗК 1, ЗК 6, СК 2, СК 5, ПРН 4, ПРН 9)	6	1				5
Тема 35. Особливості просторової диференціації природи Євразії. Характеристика природних зон. Фізико-географічне районування. (ЗК 1, ЗК 6, СК 2, СК 5, ПРН 3, ПРН 4, ПРН 9)	8	1	2			5
Розділ 6. Євразія. Регіональний огляд.						
Тема 36. Північна Європа: Феноскандія, Ісландія, Арктична острівна країна. (ЗК 2, СК 2, СК 5, СК 10, ПРН 3, ПРН 14)	6		1		1	4
Тема 37. Середня Європа: Герцинська Європа (Британські о-ви. Середньоєвропейська рівнина, гори і рівнини Середньої Європи), Альпійська Європа (Альпійська гірська країна, Карпати і Дунайські рівнини). (ЗК 2, СК 2, СК 5, СК 10, ПРН 3, ПРН 14)	9	2	1			6
Тема 38. Східна Європа: Східно-Європейська рівнина, Уральська гірська країна. (ЗК 2, СК 2, СК 5, СК 10, ПРН 3, ПРН 14)	6	2				4
Тема 39. Південна Європа (Європейське Середземномор'я): Піренейський півострів, Апеннінський півострів, Балканський півострів. (ЗК 2, СК 2, СК 5, СК 10, ПРН 3, ПРН 14)	8	2	2			4
Тема 40. Північна Азія (Сибір): Арктична острівна Азія, Західно-Сибірська рівнина, Середній Сибір, Північно-Східний Сибір, гори півдня Сибіру (Алтайсько-Саянська гірська країна). (ЗК 2, ЗК 7, СК 2, СК 5, СК 10, ПРН 3, ПРН 14)	6	2				4
Тема 41. Східна Азія: Камчатсько-Курильська фізико-географічна країна, Амуро-Сахалінська країна, Японські острови, Північно-Східний Китай і п-ів Корея, Східний Китай. (ЗК 2, ЗК 7, СК 2, СК 5, СК 10, ПРН 3, ПРН 14)	7	1	2			4
Тема 42. Центральна Азія: Середня Азія (Туранська рівнина, Казахський дрібносопковик), підвищені рівнини Центральної Азії (Гобі, Алашань, Такла-Макан та ін.), гірська Центральна Азія (Паміро-Алтай, Тянь-Шань, Саур і Тар-Багатай, Кунь-Лунь, Хангай, Алтинтаг, Каракорум, Тібет). (ЗК 2, СК 2, СК 5, СК 10, ПРН 3, ПРН 14)	9	1	2			6
Тема 43. Південно-Західна Азія: Кавказ, Передньоазіатське нагір'я (Малоазіатське, Вірменське, Іранське), Месопотамська рівнина, Аравійський півострів, Левант (Азіатське Середземномор'я). (ЗК 2, СК 2, СК 5, СК 10, ПРН 3, ПРН 14)	10	2	2			6
Тема 44. Південна Азія: Гімалаї, Індо-Гангська низовина, п-ів Індостан і Індокитай, Малайський архіпелаг. (ЗК 2, ЗК 6, СК 2, СК 5, СК 10, ПРН 3, ПРН 14)	10		2			8
Усього годин	120	20	22		2	76
Усього	330	64	64		6	196

Теми лабораторних занять

Виконання лабораторних робіт даною робочою програмою не передбачено.

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Географічне положення, розміри та горизонтальне розчленування Африки. Етапи геологічної історії материка. Тектонічна будова та її зв'язок із орографією та корисними копалинами. Морфоструктури та морфоскульптури.	2
2.	Клімат Африки.	2
3.	Внутрішні води, ґрунтово-рослинний покрив та природні зони Африки.	2
4.	Фізико-географічне районування Африки. Комплексна характеристика Сахарської нагірно-рівнинної країни	2
5.	Порівняльна фізико-географічна характеристика Східно-Африканської нагірної і Південно-Африканської плоскогірної країн	2
6.	Порівняльна фізико-географічна характеристика Атласької і Капської гірських країн	2
7.	Фізико-географічна характеристика Центральної Африки	2
8.	Комплексна фізико-географічна характеристика Ефіопсько-Сомалійської нагірної країни та острова Мадагаскар	2
9.	Географічне положення Австралії та його вплив на природу материка. Етапи геологічного розвитку, тектонічна будова та її зв'язок із орографією та корисними копалинами. Морфоструктури та морфоскульптури.	2
10.	Клімат Австралії.	2
11.	Внутрішні води, ґрунтово-рослинний покрив та природні зони Австралії.	2
12.	Фізико-географічне районування Австралії. Комплексна характеристика Західно-Австралійської плоскогірної країни	1
13.	Фізико-географічна характеристика Центральної низовинної рівнини	1
14.	Комплексна фізико-географічна характеристика Східно-Австралійської гірської країни	2
15.	Комплексна фізико-географічна характеристика Антарктиди	
	Усього	**26**
1.	Географічне положення, геологічна будова і рельєф Південної Америки.	2
2.	Клімат Південної Америки. Кліматична характеристика, кліматичне районування.	
3.	Внутрішні води Південної Америки. Характеристика річкової системи, озера за походженням, підземні води, льодовики.	
4.	Особливості просторової диференціації природи Південної Америки та фізико-географічне районування. Характеристика природних зон.	2
5.	Порівняльна фізико-географічна характеристика Бразильського і Гвіанського плоскогір'їв.	2
6.	Комплексна фізико-географічна характеристика Андійського Заходу.	2
7.	Географічне положення, геологічна будова і рельєф Північної Америки.	2
8.	Клімат Північної Америки.	2
9.	Внутрішні води Північної Америки.	
10.	Особливості просторової диференціації природи Північної Америки та фізико-географічне районування. Характеристика природних зон.	2

11.	Порівняльна фізико-географічна характеристика Центральних і Великих рівнин	2
12.	Комплексна фізико-географічна характеристика Кордильєрського Заходу.	2
	Разом	**18**
1.	Географічне положення, розміри та горизонтальне розчленування Євразії. Берегова лінія.	2
2.	Етапи геологічної історії Євразії. Тектонічна будова та її зв'язок із орографією та корисними копалинами. Морфоструктури та морфо скульптури Євразії.	2
3.	Клімат Євразії.	2
4.	Внутрішні води Євразії.	2
5.	Грунтово-рослинний покрив Євразії. Природні зони.	1
6.	Фізико-географічне районування Євразії.	1
7.	Порівняльні фізико-географічна характеристика Феноскандії та Середньоєвропейської рівнини.	2
8.	Комплексна характеристика природи Герцинської Європи	2
9.	Порівняльна фізико-географічна характеристика Альпійської і Карпатської гірських систем	
10.	Закономірності зміни природи Європейського Середземномор'я	2
11.	Комплексна характеристика природи Східної Європи.	
12.	Північна Азія. Порівняльна фізико-географічна характеристика Західного та Середнього Сибіру	2
13.	Північна Азія. Порівняльна фізико-географічна характеристика Північно-Східного Сибіру та гір Південного Сибіру	
14.	Закономірності зміни природи Східної Азії.	2
15.	Фізико-географічна характеристика Південно-Західної Азії	
16.	Порівняльна фізико-географічна характеристика Гімалаїв та Кавказу.	2
	Усього	**22**

7. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Барановська О.В. Фізична географія материків і океанів: навч. посіб. Ч. ІІ: Північна Америка та Євразія. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2018. 378 с.
2. Фізична географія материків та океанів. Ч. І. Євразія : методичні вказівки до виконання практичних та самостійних робіт / укладач О. С. Данильченко. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2021. 38 с. https://repository.sspu.edu.ua/handle/123456789/9983
3. Костів Л. Я. Фізична географія материків і океанів. Африка : навч.-метод. посібник. Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2017. 184 с. https://geography.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/05/afrika_kostiv.pdf
4. Міхелі С.В. Фізична географія Євразії: навчальний посібник для закладів вищої освіти. Київ: Перун, 2019. 286 с.
5. Міхелі С.В. Фізична географія Північної Америки: навчальний посібник. – К.: Перун, 2019. – 288 с.

Додаткові:

1. Атлас вчителя / За ред. В.В. Молочко, Ж.Є. Бонк, І.Л. Дрогушевська та ін.. Київ : ДНВП «Картографія», 2010.

3. Лабораторно-практичні заняття з фізичної географії материків і океанів : завдання та методичні вказівки для студ. природничо-географічного факультету / укл. О. В. Бова, А. О. Корнус, В. В. Чайка. Суми: Вид-во СумДПУ ім. А.С. Макаренка, 2012. 64 с
4. Гудзевич А.В. Регіональна фізична географія (Європа та Азія): навч. посібник. Вінниця: «Віндрук», 2005. 464 с.
5. Костів Л.Я. Навчальна програма та методичні вказівки для самостійної роботи з курсу «Фізична географія материків і океанів» (Океани, Африка, Австралія й Океанія, Антарктида, Південна Америка, Північна Америка) (для студентів напряму підготовки 6.040104 – Географія). Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2011. 33 с. https://geography.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/07/Kostiv.pdf
6. Indian Geography: A Complete Study Material for Competitive Exams https://www.jagranjosh.com/general-knowledge/indian-geography-a-complete-study-material-1470739888-1
7. Geological structures: a practical introduction https://open.umn.edu/opentextbooks/textbooks/geological-structures-a-practical-introduction

Інформаційні ресурси

1. Бібліотека ім. В.І.Вернадського http://www.nbuv.gov.ua
2. Географіка. Географічний портал http://geografica.net.ua
3. Географія. Мислення, що змінює світ http://www.geograf.com.ua
4. Для географа http://compas.ucoz.com
5. Спеціалізована електронна бібліотека http://www.twirpx.com

Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

1. Мультимедійне обладнання (ноутбук, проектор).
2. Презентації лекцій.
3. Географічні атласи, карта океанів, фізичка карта світу, кліматична карта світу, карта кліматичних поясів, карта географічних поясів та природних зон, карти океанів, фізичні карти материків, кліматичні карти материків.
5. Міліметровий папір, лінійки, олівці для побудови комплексних профілів.